

दाहनागुरु न० दाहस्य दाहनाय अगुरु । दाहागुरुणि
गन्धद्रव्यभेदे राजनि० ।

दाहमय त्रि० दाहेन प्रचुरः दाहप्रधाने ज्वरादौ । “तत्र
दाहमयत्वे भूमीच्छादयः” सा० द० । [त्रिका० ।

दाहसर पु० दाहार्थं स्त्रियतेऽसौ स्त्र-व्याधारे अप् । प्रसूयाने
दाहहरणं न० दाहो ह्रियतेऽनेन ह-ल्युट् शिच्-कर्त्तरि ल्यु
वा । शीरणमूले (वेणारमूल) शब्दच० । २ दाहनाशके त्रि०

दाहागुरु न० दाहस्य दाहार्थमगुरु । खनामख्याते गन्ध-
द्रव्यभेदे राजनि० । तत्काष्ठस्य दाहेनैव गन्धोत्पादनात्
तस्य तथात्वम् । [गरदः” मनुः । स्त्रियां ङीप् ।

दाहिन त्रि० दहति दह-णिनि । दाहके “अगारदाहो
दाहक त्रि० दह-बा० ङकञ् । दाहके ‘नास्याग्निदीङ्को ।
भवतीति पित्रायते” व्याख० गट० २।८।१०

दाह्य त्रि० दह-कर्मणि गत्यत् । १ दहनीये दग्ध्व्ये २ दाहाहे
च । “अच्छेद्योऽयमदाहोऽयमहोद्योऽशोष्य एव च” गीता
दिक् पु० दिक्षु कायते कै-क । विंशतिवर्षवयस्के करिषावके
करमे शब्दर० ।

दिक्कन्या स्त्री दिग् एव कन्याः । १ दिप्पू पकन्यायाम् । “दि-
क्कन्याभिः पवनचमरैर्दीप्यमानः” भारतरत्नम् । दिग्
एव कन्याः ब्रह्मकन्याः । ब्रह्मणः कन्यारूपायां दिशि
तासां ब्रह्मकन्यात्वे नोत्पत्तिकथा वराहपु० यथा
“शृणु राजस्रवङ्कितः प्रजापाल ! कथाभिषाम् । यथा
दिग्ः सद्यस्तदाः श्रोत्रेभ्यः शृण्वीपते ! । ब्रह्मणः
सृजतः सृष्टिमादिसर्गे सद्यस्थिते । चिन्ताभूम्ना हती
को मे प्रजाः सृष्टिं करिष्यति । एवं चिन्तयतस्तस्य
अयकारं प्रजात्वह । प्रादुर्बभूवुः श्रोत्रेभ्यो दृश कन्या
महाप्रभाः । पूर्वा च दक्षिणा चैव प्रतीची चोत्तरा
तथा । जङ्घाश्च एव पञ्चस्रस्थाः कन्या ह्यसंस्तदा
नृप ! । तासां मध्ये चतस्रस्तु कन्याः परमशोभनाः ।
याः पश्यन्त्यो महाभाना गाम्भीर्येण नमन्विताः ।
ता जघ्नुः पश्यथा हे वं प्रजापतिनकल्मषम् । अव-
काशस्तु नो देहि देवदेव ! प्रजापते । यत्र तिष्ठामहे
सर्वा भर्तृभिः सहिताः सुखम् । पतयस्व महाभाग !
देहि नोऽयन्ममभार ! । ब्रह्मोवाच ब्रह्माण्डमेतत्
सुश्रोतव्यं ! शतकोटिपरिचरम् । वस्यन्ते स्त्रेच्छया
दृष्टा ङकृता सा विकम्बय । भर्तृ च वः प्रयच्छामि
सृष्टा रूपस्त्रिनोऽनघाः ! । यथेष्टं गम्यतां देशो यस्या यो
रोचतेऽनघ । एवमुक्त्वा ताः सर्वा यथेष्टं प्रययुस्तदा ।

ब्रह्मा सर्वज्ञं तृणं तान् लोकपालान् महाबलान् । ब्रह्मा
तु लोकपालास्तु ताः कन्याः पुनराह्वयन् । विधाहं
कारयामास ब्रह्मा लोकपितामहः । एकामिन्द्राय स
प्रादादग्नयेऽन्यां यमाय च । निर्वृताय च देवाय
वरुणाय महात्मने । वायवे धनदेशाय दैशानाय च
सुव्रतः । ऊर्ध्वं स्वयमधिष्ठाय शेषायाधो व्यवस्थि-
ताम् । एवं दत्त्वा पुनर्ब्रह्मा तिथिं प्रादात् दिशं
पुनः । दशमीं भर्तृनाम्नस्तु ऋषीनाम्नोदरान् प्रभुः ।
ततः प्रभृति ता देव्यः सेन्द्राद्याः परिकीर्तिताः ।

दिक्कर पु० । दिग् श्रोत्रखदंशनं करोति क-टच् । १ युनि
त्रिका० २ शिवे च दिक्करवासिनीशब्दे दृश्यम् ।

दिक्करवासिनी स्त्री दिक्करे शिवे वासिनी । देवीभेदे
“एवं दिक्करवासिन्याः कथितः पूर्ववत् क्रमः । यं श्रुत्वा
नाशुभं किञ्चिदाप्नोति अत्रापे रतः । दिक्करस्तरुणः
प्रोक्तस्तथा शम्भुश्च दिक्करः । तस्मिन्नुपविता देवी
तस्माद्दिक्करवासिनी” कालिका० पु० ८२ अ० ।

दिक्करिका स्त्री १ नदीविशेषे । तत् वा “अस्ति नाटकशैले तु
सरो मानससङ्घिभम् । यत्र सार्धं शैलपुत्रा जल-
क्रीडां सदा हरः । कुरुते नरशाहूँ । स्वर्णपङ्कज-
शोभिते । तस्य पञ्चान्ध्रपूर्वभागेभ्यश्च सरित्त्वयम् ।
अवतीर्थं प्रयात्येव दक्षिणं सागरं प्रति । तस्य पश्चिम
भागे तु नदी दिक्करिकाह्वया । दिग्गजसेलसंजाता
तेन दिक्करिका स्मृता” कालि० पु० ८२ अ० । दिक्
दन्दंशनं करिका नखजतरेखा च यस्याः । २ युवत्यां
स्त्री दिक्करिनुशब्दे उदा० ।

दिक्करिनु पु० दिक्षु स्थितः करो । शिरास्तादौ दिग्गजे
“परिणतदिक्करिकास्तटीर्विभर्त्ति” भाषः । ते च पूर्वा-
दिक्कमेण स्थिताः अमरे दर्शिताः यथा “शिरास्तः
पुण्डरीको वामनः कुसुदोऽङ्गनः । पुष्पदन्तः सार्वभौमः
सुप्रतीकश्च दिग्गजाः” । दिक्षु स्थिताः गजाः दिग्गजाः
इत्यर्थः । तत्स्त्रियां स्त्री ङीप् । तेषां क्रमेण स्थितश्च
“करिण्योऽश्वसुकपिङ्गापिङ्गलातुपमाः क्रमात् । ताव-
कणीं शुभदन्ती चाङ्गना चाङ्गनावती” अमरोक्ताः ।

दिक्करी स्त्री “दिग् दृष्टे वस्तुल्लोकारे करिका नखरेखिका”
वैजयन्त्युक्तेः दिग् वस्तुल्लोकारा दन्तजतभेदा करो च
नखजतभेदा यस्याः संज्ञात्वात् न कप्, दिक्करः शुवा
ततः “वयसि अचरमे” वा० तद्वचनयोवाचित्वात् स्त्रियां
ङीप् वा । २ युवत्यां स्त्रियाम् हेभच० ।